บทที่ 7
ผลการวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ศึกษาต่อการส่งเสริมสุขภาพ

จากผลการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ และด้านผู้ใช้ของพื้นที่สีเขียวหลักของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า สามารถนำผลมาวิเคราะห์ถึงศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อพัฒนาพื้นที่สีเขียวหลักนั้นให้สามารถส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วย รวมถึงผู้ใช้อื่นๆ ได้อย่างแท้จริง โดยคำนึงถึงปัจจัยของพื้นที่ 2 ระดับ คือ ระดับผังรวม และระดับผังพื้นที่ ได้ผลดังนี้

7.1 ศักยภาพและปัญหาต่อการส่งเสริมสุขภาพระดับผังรวม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งด้านกายภาพและผู้ใช้พื้นที่สีเขียวหลักในระดับผังรวมของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า สามารถจำแนกศักยภาพและปัญหาของผังรวมที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาพ ได้ดังนี้

7.1.1 ศักยภาพระดับผังรวม

โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า มีพื้นที่สีเขียวหลักขนาดใหญ่ ที่มีลักษณะเฉพาะคือตั้งแยกจากกลุ่มอาคารโรงพยาบาลอยู่บริเวณกลางพื้นที่โรงพยาบาล พื้นที่สีเขียวหลักแบ่งเป็นส่วนต่างๆที่มีอาณาเขตเชื่อมต่อกัน โดยแต่ละพื้นที่มีบริบทด้านกายภาพและการใช้งานที่แตกต่างกันไป จึงส่งผลให้พื้นที่สีเขียวหลักของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีศักยภาพที่หลากหลายในการพัฒนาพื้นที่ให้สามารถเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยและผู้ใช้อื่นๆได้ ดังนี้

1) **ศักยภาพการรองรับปริมาณการใช้งานและกิจกรรมที่หลากหลาย**

การมีพื้นที่สีเขียวหลักขนาดใหญ่ มีลักษณะกายภาพที่หลากหลาย และมีการเชื่อมต่อกันของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้านั้น สามารถรองรับปริมาณการใช้งานของผู้ป่วย และรองรับกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลายได้ ซึ่งช่วยให้ผู้ป่วยมีทางเลือกในการทำกิจกรรมต่างๆได้อย่างอิสระ เห็นได้จากจำนวนผู้ป่วยที่หมุนเวียนในพื้นที่ตลอดทั้งวัน และการมีประเภทมีกิจกรรมที่หลากหลายซ้อนทับในพื้นที่แต่ละแห่ง

2) **ศักยภาพด้านองค์ประกอบทางธรรมชาติ**

จากการศึกษาพื้นที่สีเขียวหลักส่วนต่างๆ ของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พบว่าพื้นที่สีเขียวแต่ละแห่งมีพื้นที่พักผ่อนส่วนใหญ่ ปกคลุมด้วยต้นไม้ใหญ่ และสนามหญ้า ได้แก่ บริเวณลานไทร บริเวณสวนสุขภาพ พื้นที่รอบพระที่นั่งอุดมวนาภรณ์ และยังมีคลองตัดผ่านซึ่งทำ

ให้ผู้ใช้ได้ใกล้ชิดน้ำ นอกจากนี้ยังพบว่ามีพื้นที่สีเขียวหลักขนาดใหญ่อยู่ในระดับพื้นดินแยกจากกลุ่มอาคารสูง ส่งผลให้มีศักยภาพในการปลูกต้นไม้ใหญ่เพิ่มเพื่อให้ร่มเงาหรือเป็นที่อยู่ของนกหรือสัตว์ต่างๆ รวมทั้งมีทิวทัศน์ที่เปิดโล่งสู่องค์ประกอบธรรมชาติ ซึ่งเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพจิตใจของผู้ป่วยให้มีความสงบผ่อนคลาย (รูปที่ 7-1)

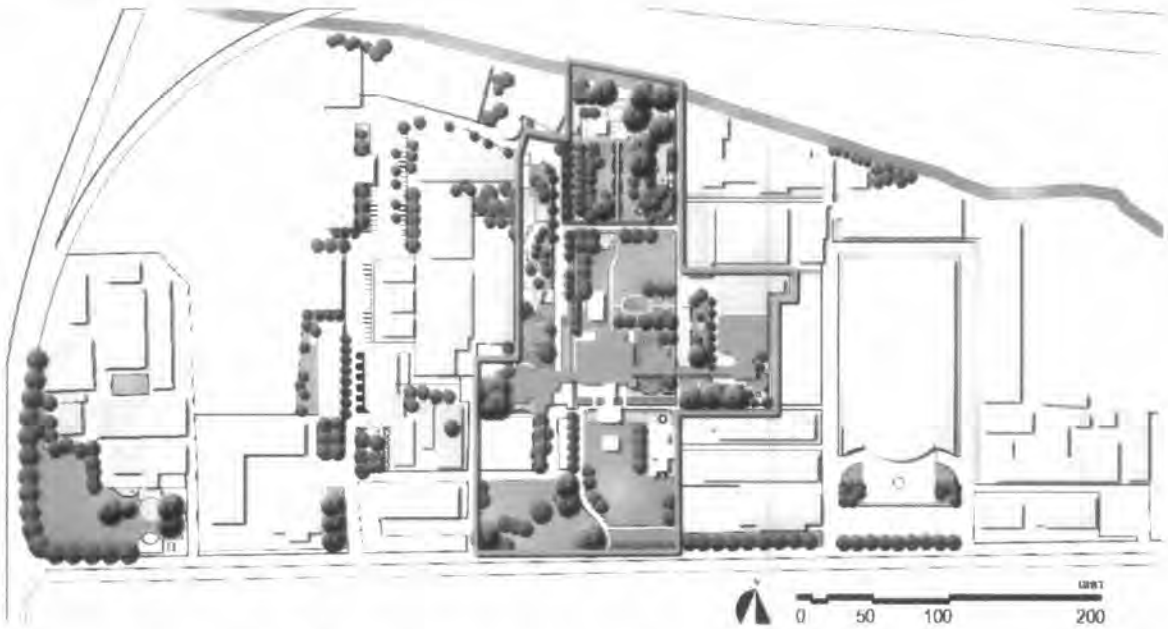

รูปที่ 7-1..ผังแสดงกลุ่มพื้นที่สีเขียวของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเป็นพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่และมีองค์ประกอบธรรมชาติที่หลากหลาย

3) ศักยภาพต่อกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย

จากการศึกษาระบบทางเท้าโดยรอบพื้นที่สีเขียวหลักในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พบว่ามีเส้นทางเดินเท้าโดยรอบกลุ่มพื้นที่สีเขียวหลัก มีลำดับการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวต่างๆ มีจุดพักและเส้นทางลัดกลับออกจากพื้นที่สีเขียวหลัก รวมถึงมีบรรยากาศที่เปลี่ยนไปตามพื้นที่สีเขียวต่างๆ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นเส้นทางเดินเล่นหรือเดินออกกำลังกายสำหรับผู้ป่วย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อสำหรับผู้ป่วยเวชศาสตร์ฟื้นฟู หรือเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาระบบการทำงานของปอดหรือระบบขับถ่ายสำหรับผู้ป่วยอายุรกรรม นอกจากนี้ยังสามารถเป็นเส้นทางสำหรับบุคลากรด้วย แต่เส้นทางดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากมีถนนตัดผ่านในบางจุด

7.1.2 ปัญหาระดับผังรวม

1) ระยะและความปลอดภัยในการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวหลัก

แม้ว่าการมีพื้นที่สีเขียวหลักขนาดใหญ่แยกจากกลุ่มอาคารโรงพยาบาลจะมีศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพในหลายด้าน อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ระบบเส้นทางสัญจรรัศมีการเข้าถึง และข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ใช้ในพื้นที่ต่างๆ พบว่า อาคารผู้ป่วยส่วนใหญ่ มีที่ตั้งแยกจากกลุ่มพื้นที่สีเขียวหลัก โดยเฉพาะอาคารของผู้ป่วยสูตินรีเวชและผู้ป่วยเด็กซึ่ง มีระยะทางการเข้าถึงมากกว่าระยะทางเดินที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วย เห็นได้จากสัดส่วนผู้ป่วยสองกลุ่มนี้ในพื้นที่มีน้อยมากหรือบางที่ไม่มี (รูปที่ 7-2) รวมทั้งยังมีระบบถนนตัดกับระบบทางเท้าและในบางเส้นทางไม่มีทางเท้า ทำให้ผู้ใช้ต่างๆ โดยเฉพาะผู้ป่วย ต้องใช้ทางเท้าร่วมกับถนน ส่งผลถึงความปลอดภัย (รูปที่ 7-3)

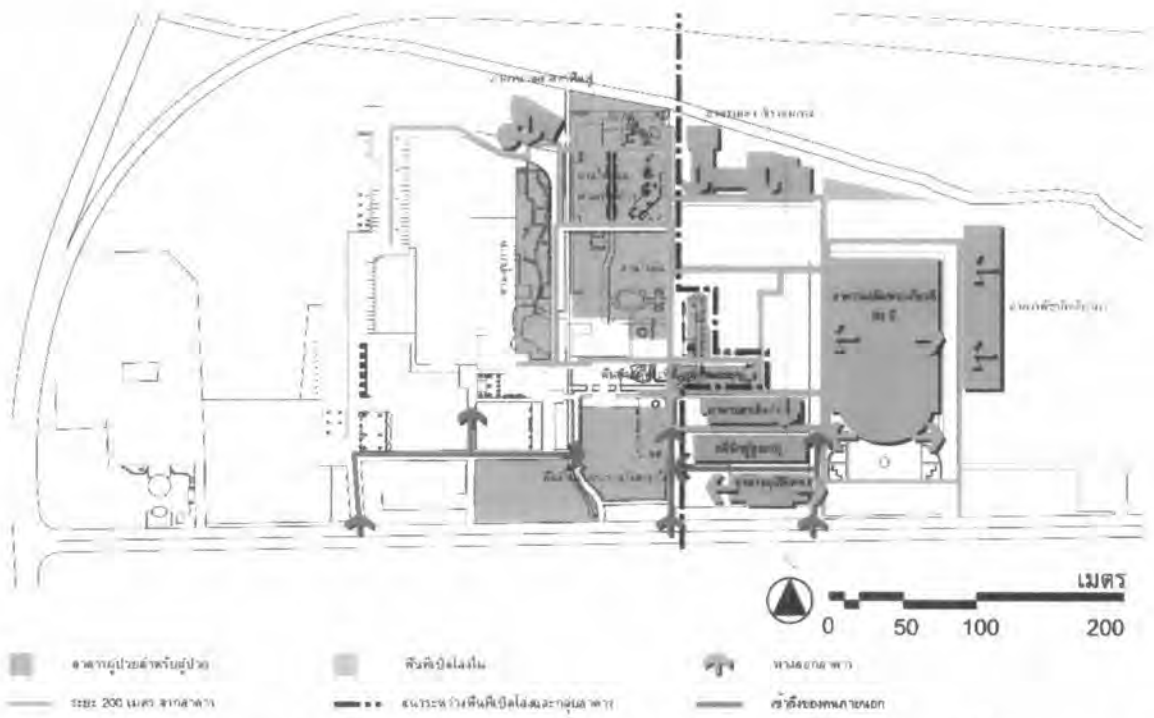

รูปที่ 7-2 ผังแสดงระยะการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวจากอาคารต่างๆ ในรัศมี 200 เมตร และเส้นทางเข้าถึงของคนภายนอก

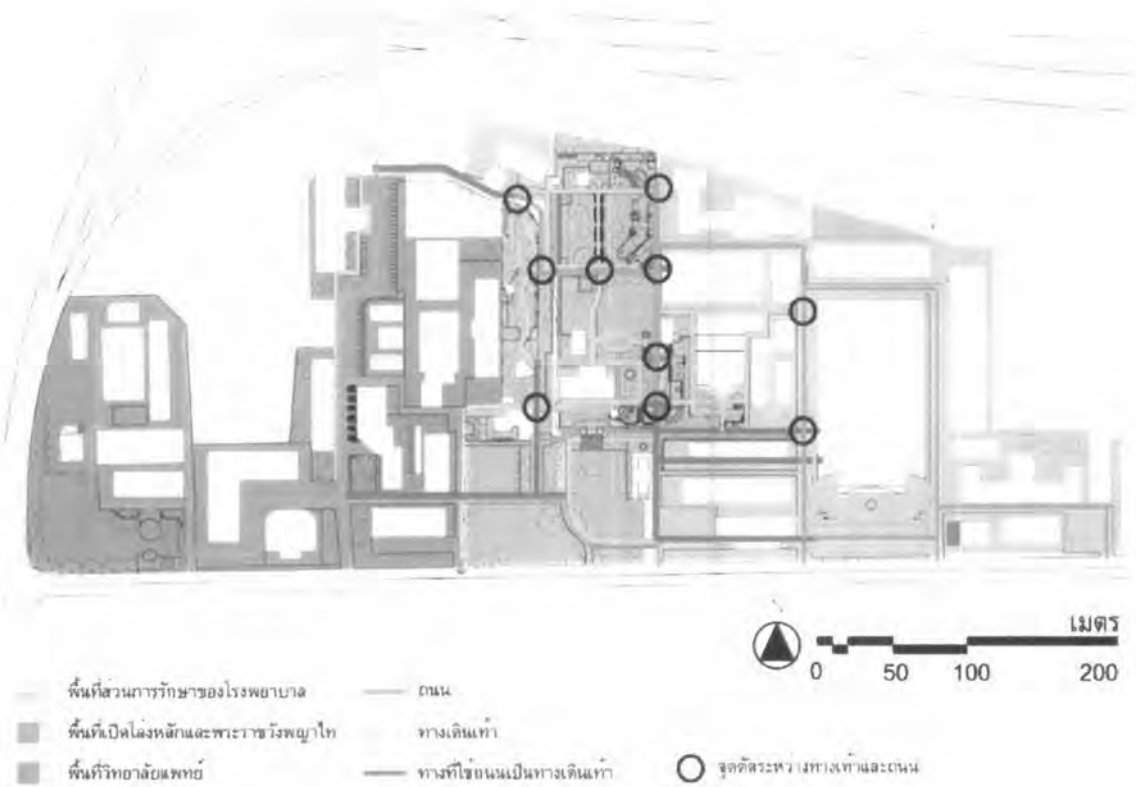

รูปที่ 7-3 ผังแสดงระบบการสัญจรทางเท้าที่ซ้อนทับกับถนน และขอบเขตพื้นที่ต่างๆ

2) การเข้าถึงพื้นที่สีเขียวหลักของบุคคลภายนอก

การศึกษาระบบพื้นที่สีเขียวและตำแหน่งทางเข้าหลักพบว่า โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีพื้นที่สีเขียวหลักอยู่แยกจากอาคารโรงพยาบาล มีประตูทางเข้าจากภายนอกโรงพยาบาลที่สะดวกในการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวหลักถึง 3 แห่ง และพื้นที่เปิดให้เข้าได้อย่างอิสระ รวมทั้งในพื้นที่สีเขียวแต่ละแห่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆ จึงพบว่าบุคคลภายนอกที่เข้ามาใช้พื้นที่ร่วมกับผู้ป่วยมีสัดส่วน 20.6% (ตารางที่ 6-1) ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้จำกัดบุคคลภายนอกออกจากพื้นที่ผู้ป่วยแล้ว เห็นได้ว่ามีคนภายนอกเข้ามาใช้ในสัดส่วนที่มาก จากสาเหตุดังกล่าวส่งผลความหนาแน่นในพื้นที่รวมถึงการรบกวนกิจกรรมของผู้ป่วย

จากข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้พบว่า นอกจากบริเวณพื้นที่หน้าพระราชวังพญาไทและสวนสุขภาพซึ่งอยู่ใกล้กับทางเข้าของบุคคลภายนอกจะมีบุคคลภายนอกเข้ามาใช้มาก และ ยังพบว่าแม้พื้นที่ลานไทรและพื้นที่สวนโรมันซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ไกลจากทางเข้า แต่มีสัดส่วนบุคคลภายนอกใกล้เคียงกับผู้ป่วย ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลกายภาพในพื้นที่ลานไทรและสวน

ต้นไทร ที่มีทิศทางการนั่งที่สามารถชมผู้อื่นทำกิจกรรมต่างๆได้ หรือบริเวณชุ้มการเวกที่มีการปิดล้อมเหมาะสำหรับให้ผู้ป่วยและญาติมีพื้นที่ส่วนตัวในการพบปะกัน อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ ยังพบปัญหาความหนาแน่น การรบกวนสำหรับผู้ป่วยและญาติ เห็นได้จากสัดส่วนกลุ่มบุคลากรและบุคคลภายนอกที่เข้ามาใช้ร่วมกับผู้ป่วยมีถึง 29.6% และ 15.5% ตามลำดับ (ตารางที่ 6-1) รวมถึงผู้ใช้กลุ่มต่างๆที่หมุนเวียนเข้ามาใช้พื้นที่ตลอดทั้งวัน ส่วนด้านกายภาพพบว่ากลุ่มที่นั่งบางส่วนเรียงกันหนาแน่น มีเส้นทางเดินผ่านกลาง และไม่มีการพรางมุมมอง

ปัจจัยด้านธรรมชาติ จากผังกิจกรรมและสัดส่วนพบกิจกรรมทางธรรมชาติในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพที่มีสนามหญ้ากลางพื้นที่และที่นั่งใต้ร่มเงาต้นไม้ใหญ่ ซึ่งเอื้อต่อกิจกรรมการชมทิวทัศน์ธรรมชาติ นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีคลองตัดผ่านพื้นที่เอื้อต่อกิจกรรมการให้อาหารปลา

ปัจจัยด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย แม้พื้นที่ไม่มีลานโล่งเฉพาะสำหรับออกกำลังแบบหนัก แต่มีทางเดินใต้ร่มเงาต้นไม้ใหญ่โดยรอบ มีระยะใกล้เคียงกับมาตรฐาน 200 เมตร ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมปัจจุบัน และความต้องการของกลุ่มผู้ป่วยที่พบว่าต้องการกิจกรรมการเดินเล่นในระดับมาก แต่ในบางส่วนของทางเดินอยู่ในบริเวณที่ได้รับการรบกวนจากรถยนต์

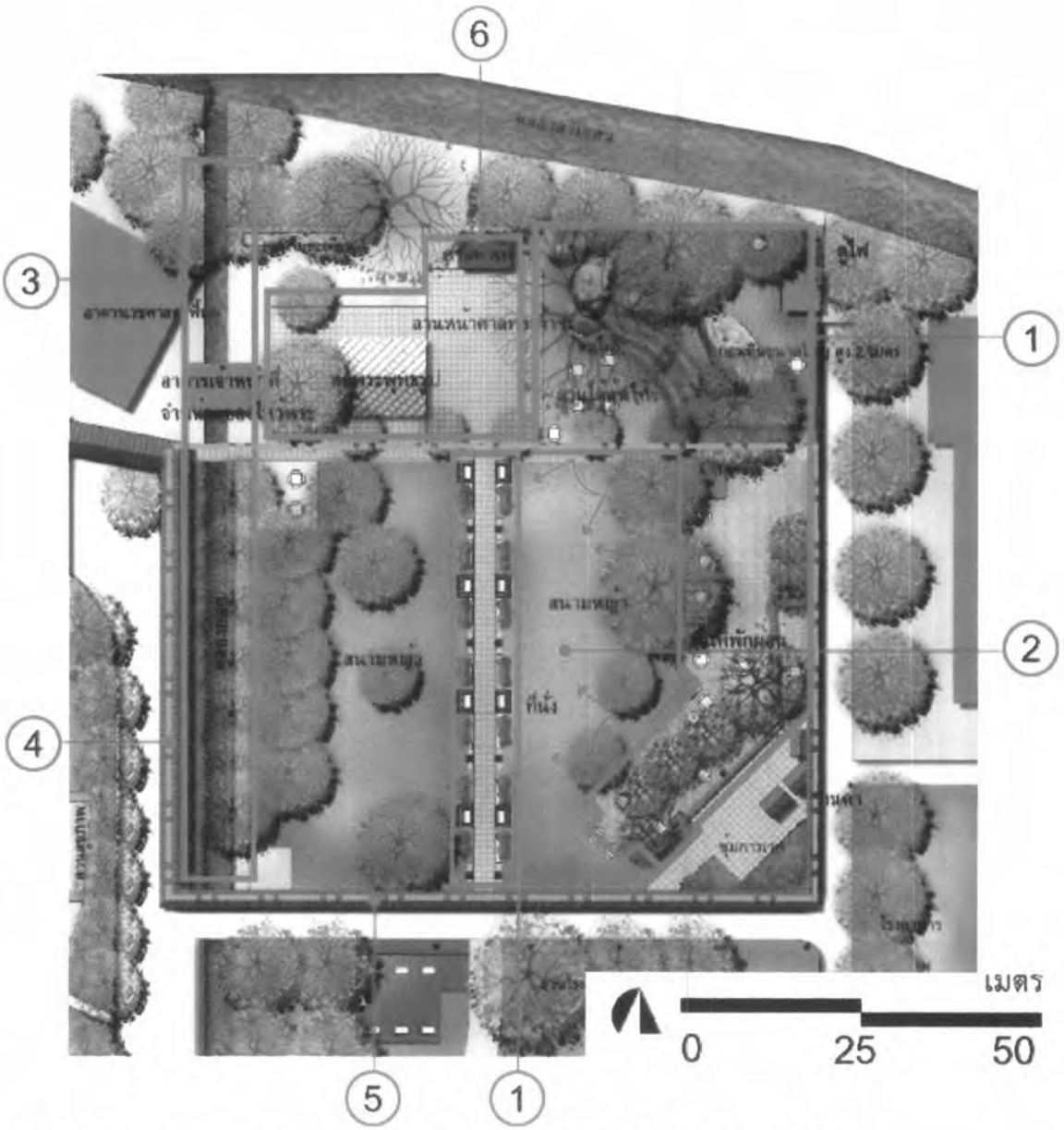

รูปที่ 7-4 ผังแสดงศักยภาพและปัญหาต่อการส่งเสริมสุขภาพในระดับผังบริเวณของพื้นที่ลานไทร

1) พื้นที่มีการจัดเตรียมกลุ่มที่นั่งในส่วนต่างๆ แต่ยังพบปัญหาความหนาแน่น และการรบกวนจากบุคคลภายนอกต่อผู้ป่วยและญาติ
2) สนามหญ้ากลางพื้นที่และที่นั่งใต้ร่มเงาต้นไม้ใหญ่ เอื้อต่อกิจกรรมการชมทิวทัศน์ธรรมชาติ ซึ่งเอื้อต่อกิจกรรมการชมทิวทัศน์ธรรมชาติ
3) คลองที่ตัดผ่านพื้นที่ เอื้อต่อกิจกรรมการให้อาหารปลา
4) เส้นทางเดินใต้ร่มเงาต้นไม้ใหญ่โดยรอบ มีระยะใกล้เคียงกับมาตรฐาน 200 เมตร
5) ทางเดินบางส่วนอยู่ในบริเวณที่ได้รับการรบกวนจากรถยนต์

7.2.2 **สวนโรมัน**

พื้นที่สวนโรมัน เป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนผู้ใช้ค่อนข้างน้อย เพียง 11.6 % โดยมีผู้ป่วยเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักในพื้นที่ ประเภทกิจกรรมที่พบในพื้นที่มีความหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมต่างๆนั้นส่วนใหญ่เกิดในช่วงครึ่งวันบ่าย (ตารางที่ 6-5)

1) **ศักยภาพและปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐาน**

ปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ คือ ความปลอดภัยในการเข้าถึง พบว่าพื้นที่สวนโรมันตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างจากกลุ่มที่อาคารโรงพยาบาลฝั่งทิศตะวันออก ประมาณ 150 เมตร และตั้งใกล้กับอาคารเวชศาสตร์ฟื้นฟู ไม่เกิน 50 เมตร ซึ่งอยู่ในระยะมาตรฐานการเดินของผู้ป่วย รวมถึงมีระเบียงทางเดินของพระราชวังที่สามารถนำผู้ป่วยมายังพื้นที่ได้อย่างสะดวก แต่อย่างไรก็ตามพบปัญหาการเข้าถึงของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยอยู่ในระดับมาก แต่กลุ่มผู้ใช้อื่นๆอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากเส้นทางเข้าถึงพื้นที่ล้อมรอบด้วยถนน ทำให้ส่งผลถึงความปลอดภัยในการเข้าถึง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ในระดับมาก ส่วนความปลอดภัยภายในพื้นที่ พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยสนามหญ้า และทางเดินที่มีผิวทางเรียบและทางลาดเพื่อความสะดวกในการใช้งาน

ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน พบว่ามีการเข้าถึงห้องน้ำที่อยู่ห่างไปเพียง 50 เมตร บริเวณทางเดินในอาคารพระที่นั่ง แต่จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้กลับพบว่ายังมีปัญหาการขาดแคลนห้องน้ำและความต้องการห้องน้ำอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสาเหตุเกิดจากผู้ใช้ไม่รู้ที่ตั้งห้องน้ำที่อยู่ในตัวอาคาร

2) **ศักยภาพและปัญหาด้านปัจจัยต่อการส่งเสริมสุขภาพ**

สวนโรมัน เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยในหลายๆด้าน เห็นได้จากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่มีทั้งองค์ประกอบธรรมชาติ สนามหญ้า ลานโล่งที่เอื้อต่อการออกกำลัง และพื้นที่รวมกลุ่มพูดคุยตามส่วนต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับความหลากหลายและสัดส่วนของกิจกรรมประเภทต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (รูปที่ 7-5)

ปัจจัยการเคลื่อนไหวร่างกาย สวนโรมันเอื้อต่อกิจกรรมหลายประเภท ทั้งสนามหญ้าโล่ง ทางเดินที่ปลอดภัย แต่จากสัดส่วนผู้ป่วยที่มีมากที่สุด กลับพบว่าสัดส่วนผู้ใช้ที่ทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนภายนอกและบุคลากร ส่วนผู้ป่วยที่พบนั้นเข้ามาทำกิจกรรมการกายภาพบำบัด

ปัจจัยการปฏิสัมพันธ์ พบว่า สวนโรมันมีลักษณะกายภาพที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ ได้แก่บริเวณสนามหญ้าข้างศาลาโรมัน บริเวณกลุ่มที่นั่งด้านทิศเหนือ และที่ว่างด้านหน้าพระราชวัง ซึ่งเอื้อต่อกิจกรรมการรวมกลุ่มพูดคุยกันระหว่างผู้ป่วยและญาติ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ขั้นบันไดบริเวณศาลาซึ่งเอื้อต่อการรวมกลุ่มพูดคุยกัน ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมด้านการปฏิสัมพันธ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในปัจจุบันซึ่งเป็นกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่มีสัดส่วนมากที่สุด 24 % รวมถึงสอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วย

ปัจจัยองค์ประกอบธรรมชาติ พบว่า สวนโรมันมีศักยภาพในด้านทิวทัศน์ธรรมชาติเป็นลักษณะเด่นอีกประการ เนื่องจากสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นสนามหญ้าโล่ง มีแนวต้นไม้อยู่บริเวณขอบพื้นที่ และมีเส้นทางเดินตัดผ่านและกลุ่มที่นั่งที่เอื้อต่อการชมทิวทัศน์ธรรมชาติและฝูงนกภายในพื้นที่ นอกจากนี้ยังสามารถมองเห็นได้จากพื้นที่อื่นๆ สามารถช่วยสร้างความเพลิดเพลินและความมีชีวิตชีวาให้แก่ผู้ป่วย รวมถึงอาจเป็นองค์ประกอบที่ช่วยฟื้นความทรงจำให้ผู้ป่วยทางจิตเวชที่มากับญาติหรือพยาบาล นอกจากนี้ด้านหลังพื้นที่มีพื้นที่ริมคลองที่ปัจจุบันยังไม่ได้รับการใช้งาน ซึ่งศักยภาพในด้านองค์ประกอบธรรมชาติต่างๆ มีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วย (ตารางที่ 6-20)

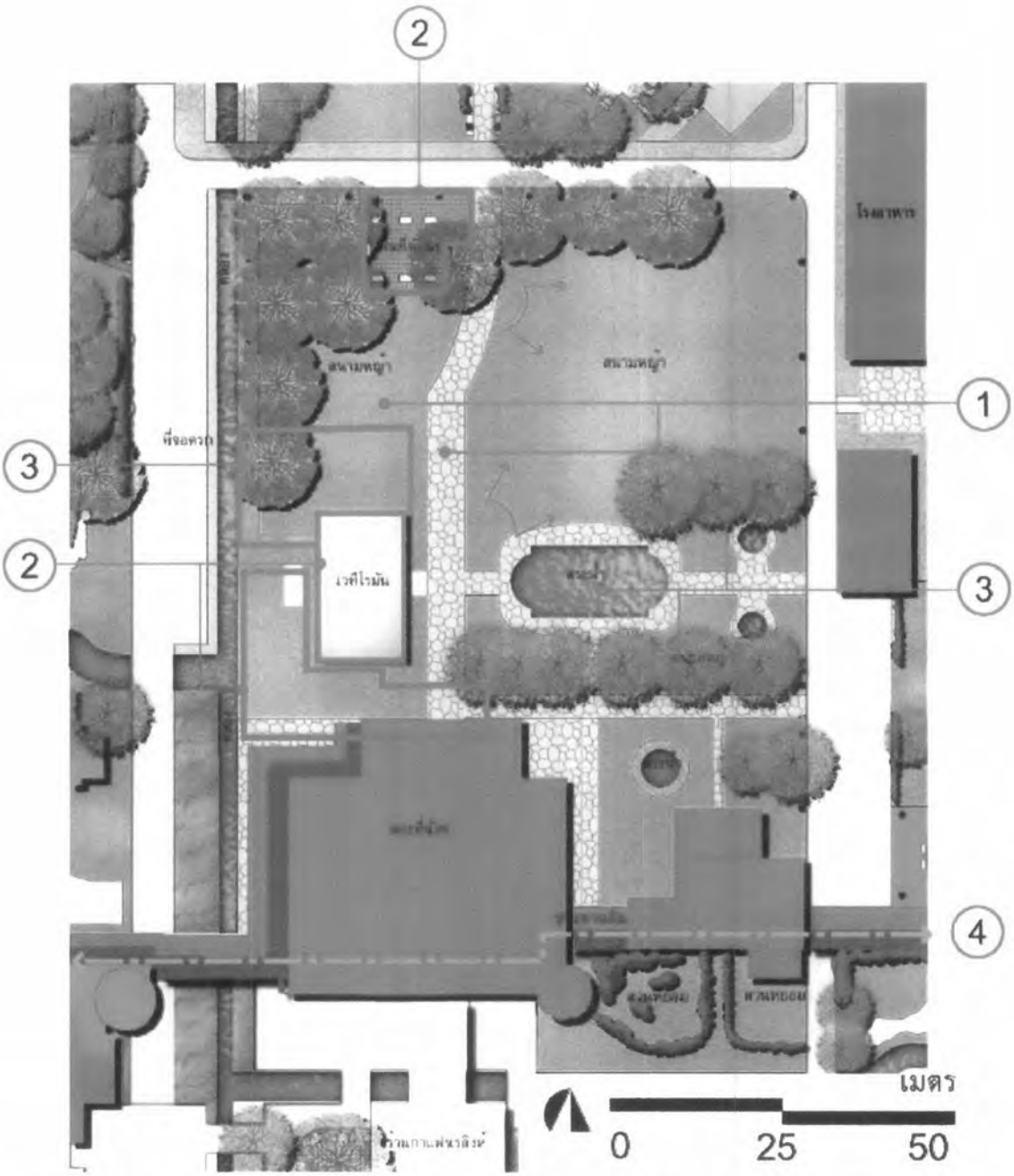

รูปที่ 7-5 ผังแสดงศักยภาพและปัญหาต่อการส่งเสริมสุขภาพในระดับผังบริเวณของพื้นที่สวนโรมัน

1) ในพื้นที่มีสนามหญ้าโล่ง ทางเดินที่ปลอดภัยเหมาะสำหรับผู้ป่วย แต่พบว่าสัดส่วนผู้ใช้ที่ทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนภายนอกและบุคลากร
2) ลักษณะกายภาพที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ในสวนโรมัน
3) แนวต้นไม้อยู่บริเวณขอบพื้นที่ สนามหญ้าโล่ง สระน้ำ เอื้อต่อการชมทิวทัศน์ธรรมชาติ และฝูงนกภายในพื้นที่ นอกจากนี้ยังสามารถมองเห็นได้จากพื้นที่อื่นๆ
4) ระเบียงทางเดินของพระราชวังที่สามารถนำผู้ป่วยมายังพื้นที่ได้อย่างสะดวก

7.2.3 **สวนสุขภาพ**

ในพื้นที่สวนสุขภาพ พบว่ามีสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ 17.1% ของกลุ่มพื้นที่สีเขียวหลักทั้งหมด โดยมีบุคลากรและคนภายนอกเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักในสัดส่วน 38.5% และ 28.4% ตามลำดับ (ตารางที่ 6-1) กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพหลักในพื้นที่คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย และกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายร่วมกับการปฏิสัมพันธ์ 21.6% และ 24.5% ตามลำดับ (ตารางที่ 6-15) โดยกิจกรรมการใช้งานส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงครึ่งวันบ่าย (ตารางที่ 6-7)

1) **ศักยภาพและปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐาน**

จากรัศมีการเข้าถึงซึ่งพบว่าผู้ใช้หลักที่สามารถเข้าใช้พื้นที่นี้ได้สะดวกที่สุดคือกลุ่มเวชศาสตร์ฟื้นฟูและออร์โธปิดิกส์ ซึ่งควรได้รับการฟื้นฟูร่างกายโดยการเคลื่อนไหวร่างกาย แต่กลับพบว่าผู้ใช้หลักในพื้นที่คือเจ้าหน้าที่และคนภายนอก สำหรับรัศมีการเข้าถึงจากกลุ่มอาคารโรงพยาบาลหลัก พื้นที่นี้ตั้งอยู่ห่างกลุ่มอาคารดังกล่าวมากที่สุด และมีระยะมากกว่าระยะเดินของผู้ป่วย เส้นทางการเข้าถึงต้องใช้ถนน ส่วนความปลอดภัยในการใช้พื้นที่ พบว่ามีปัญหาสำคัญ คือ มีทางเดินที่ชำรุด ซึ่งส่งผลถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยที่เข้ามาใช้พื้นที่ ซึ่งปัญหาทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าว มีความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้ป่วย ที่พบด้านความปลอดภัยในระดับมาก

ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ในพื้นที่มีอาคารห้องน้ำสาธารณะ แต่ไม่ได้เปิดให้ใช้งาน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวในระดับมากที่สุด

ส่วนปัญหาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความสกปรกและไม่เป็นระเบียบของพื้นที่ ทั้งพื้นที่ว่างที่ไม่ได้ใช้งาน และพื้นที่ทิ้งเศษวัสดุเหลือใช้ ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ให้ความสำคัญกับปัญหาความทรุดโทรมหรือความสกปรกของพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด

2) **ศักยภาพและปัญหาด้านปัจจัยต่อการส่งเสริมสุขภาพ**

โดยภาพรวม (รูปที่ 7-6) สวนสุขภาพเป็นพื้นที่มีลักษณะกายภาพที่เอื้อต่อการออกกำลังกายต่างๆ ทั้งเครื่องออกกำลังกาย สนามเปตอง ลานต่างๆ รวมถึงพื้นที่ถนนที่เปิดให้ใช้งานในช่วงบ่าย ซึ่งปัจจุบันมีการใช้งานของบุคลากรและคนภายนอกหนาแน่นในช่วงบ่ายวันพุธ ซึ่งมีกิจกรรมแอโรบิคประจำสัปดาห์ แต่สำหรับกิจกรรมในวันอื่นๆ จากผังแสดงกิจกรรม พบว่าบริเวณเครื่องออกกำลังกายมีการใช้งานผิดประเภท โดยการเป็นพื้นที่รวมกลุ่มพูดคุยของบุคลากรหรือคนภายนอก จากกิจกรรมดังกล่าวและลักษณะพื้นที่ที่แคบยาว ส่งผลให้เกิดอาณาเขต

ครอบครอง (territory) (นิลุบล คล่องเวสสะ, 2544) ของบุคลากรหรือคนภายนอกซึ่งทำให้ผู้ป่วยที่ต้องการใช้เกิดความไม่สบายใจในการใช้พื้นที่นั้น สอดคล้องสัมภาษณ์ผู้ป่วยพบว่าผู้ป่วยเกิดความรู้สึกไม่เป็นส่วนตัวในระดับมาก

ส่วนพื้นที่ว่างต่างๆที่เอื้อต่อกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย ปัจจุบันได้รับการใช้งานน้อย และมีสภาพชำรุด ซึ่งขัดแย้งกับความต้องการของผู้ป่วยที่ต้องการกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายประเภทการเดินเล่น

ส่วนปัจจัยด้านธรรมชาติ มีพื้นที่สวนสมุนไพรขนาดเล็กในพื้นที่ ซึ่งสามารถเอื้อต่อกิจกรรมด้านธรรมชาติที่สามารถช่วยให้ผู้ป่วยได้สัมผัสกับองค์ประกอบธรรมชาติโดยตรง แต่พบว่ามีสัดส่วนกิจกรรมทางธรรมชาติทั้งการปลูกต้นไม้หรือดูแลพื้นที่สวนสมุนไพร และการชมทิวทัศน์ในสัดส่วนที่น้อยมากเพียง 8.9% (ตารางที่ 6-14)

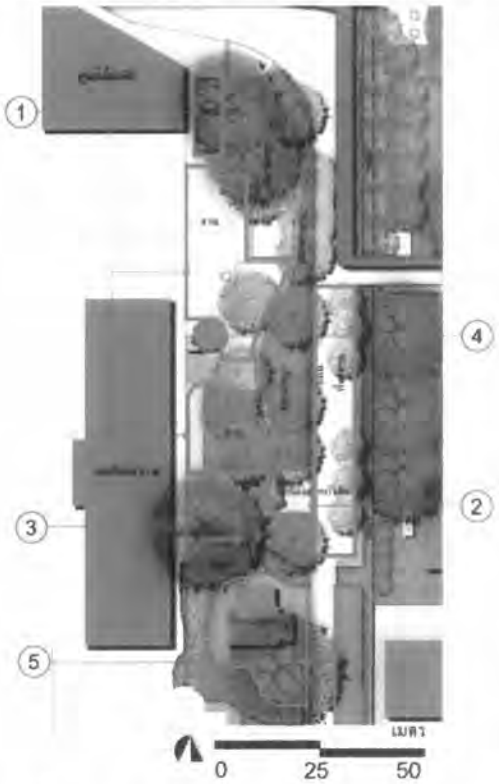

รูปที่ 7-6 ผังแสดงศักยภาพและปัญหาต่อการส่งเสริมสุขภาพในระดับผังบริเวณของพื้นที่สวนสุขภาพ

1) สวนสุขภาพมีการจัดเตรียมองค์ประกอบสำหรับการออกกำลังกาย ทั้งเครื่องออกกำลังกาย สนามเปตอง ลานต่างๆ รวมถึงพื้นที่ถนนที่เปิดให้ใช้งานในช่วงบ่าย โดยกลุ่มบุคลากรและคนภายนอกใช้งานเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมดังกล่าวเป็นศักยภาพที่ช่วยสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับผู้ป่วย จากกิจกรรมการดูผู้อื่นทำกิจกรรม
2) บริเวณงานผิดประเภทโดยเป็นพื้นที่พบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่ รวมถึงเป็นการสร้างอาณาเขตครอบครอง ทำให้เกิดความหนาแน่นและรบกวนการใช้พื้นที่ของผู้ป่วย
3) กิจกรรมในพื้นที่สวนสมุนไพร สามารถช่วยให้ผู้ป่วยได้สัมผัสกับองค์ประกอบธรรมชาติโดยตรง แต่ปัจจุบันได้รับการใช้งานน้อยมาก
4) อาคารห้องน้ำสาธารณะ ไม่ได้เปิดใช้งาน
5) พื้นที่ว่างที่ไม่ได้ใช้งาน และพื้นที่ทิ้งเศษวัสดุเหลือใช้ ส่งผลถึงปัญหาความทรุดโทรมหรือความสกปรกของพื้นที่

7.2.4 พื้นที่รอบพระที่นั่งอุดมวนาภรณ์

พื้นที่รอบพระที่นั่งอุดมวนาภรณ์ พบว่ามีสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ 23.6% ของกลุ่มผู้ใช้พื้นที่สีเขียวทั้งหมด กลุ่มผู้ใช้หลักเป็นผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย 32.0% และ 30.0% ตามลำดับ (ตารางที่ 6-1) กิจกรรมหลักคือกิจกรรมการพักผ่อนทั่วไป โดยมีสัดส่วนถึง 65.3% ส่วนกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพหลักในพื้นที่คือ กิจกรรมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติ 9.8% และ 13.7% ตามลำดับ (ตารางที่ 6-16)

1) **ศักยภาพและปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐาน**

- **ด้านการเข้าถึง** จากรัศมีการเข้าถึงพบว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเข้าถึงจากกลุ่มอาคารโรงพยาบาลสำหรับผู้ป่วยอายุรกรรม อย่างไรก็ตามบุคคลภายนอกสามารถเข้าถึงสะดวกเช่นกัน นอกจากนี้พื้นที่ยังเป็นจุดที่สามารถเชื่อมต่อจากกลุ่มอาคารโรงพยาบาลไปยังพื้นที่อื่นๆ โดยใช้ระเบียงทางเดินของพระราชวังพญาไท
- **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** พบว่าพื้นที่มีระยะการเข้าถึงห้องน้ำในบริเวณที่ใกล้ แต่พบว่าตัวอย่างกลุ่มผู้ใช้ทุกกลุ่มยังเห็นว่าปัญหาด้านห้องน้ำเป็นเป็นหาที่สำคัญ เนื่องจากห้องน้ำอยู่ภายในระเบียงทางเดินพระราชวังพญาไท (รูปที่ 7-7 พื้นที่ 2) ทำให้ผู้ใช้บางส่วนไม่ทราบที่ตั้ง
- **ด้านความปลอดภัยภายในพื้นที่** พบว่าผู้ป่วยที่นั่งรถเข็นหรือใช้ไม้เท้า มีอุปสรรคในการเดินไปยังศาลฤาษี เนื่องจากทางเดินเป็นบันไดสูงไปยังถนน (รูปที่ 7-7 พื้นที่ 1) ทำให้ผู้ป่วยกลุ่มนี้ไม่สามารถเดินไปได้ ต้องอ้อมไปยังถนนซึ่งเป็นการเพิ่มความเสี่ยงต่ออันตรายต่อผู้ใช้

2) **ศักยภาพและปัญหาด้านปัจจัยต่อการส่งเสริมสุขภาพ**

ศักยภาพหลักด้านกายภาพของพื้นที่นี้ คือ ปัจจัยด้านการปฏิสัมพันธ์และปัจจัยธรรมชาติ สำหรับปัจจัยด้านการปฏิสัมพันธ์เห็นได้จากลักษณะพื้นที่ที่แบ่งเป็นส่วนย่อยส่วนต่างๆ ที่มีการพรางมุมมอง หรือตั้งอยู่แยกจากทางสัญจร (รูปที่ 7-7 พื้นที่ 3) เอื้อต่อการพักผ่อนทั่วไปและกิจกรรมการพบปะพูดคุยกันภายในครอบครัวระหว่างผู้ป่วยและญาติ ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่ แต่ในด้านความหนาแน่นพบว่ามีจำนวนผู้ใช้ต่อช่วงเวลาที่มากกว่าพื้นที่การรองรับการใช้งาน ส่งผลถึงความหนาแน่นในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัญหาที่กลุ่มผู้ป่วยให้ความสำคัญ

ปัจจัยธรรมชาติ พบว่ามีศักยภาพด้านองค์ประกอบทางธรรมชาติที่หลากหลาย ทั้งคลอง สัตว์ต่างๆ ต้นไม้ใหญ่และความร่มรื่น (รูปที่ 7-7 พื้นที่ 4) ซึ่งพบกิจกรรมที่สอดคล้องกับองค์ประกอบต่างๆ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

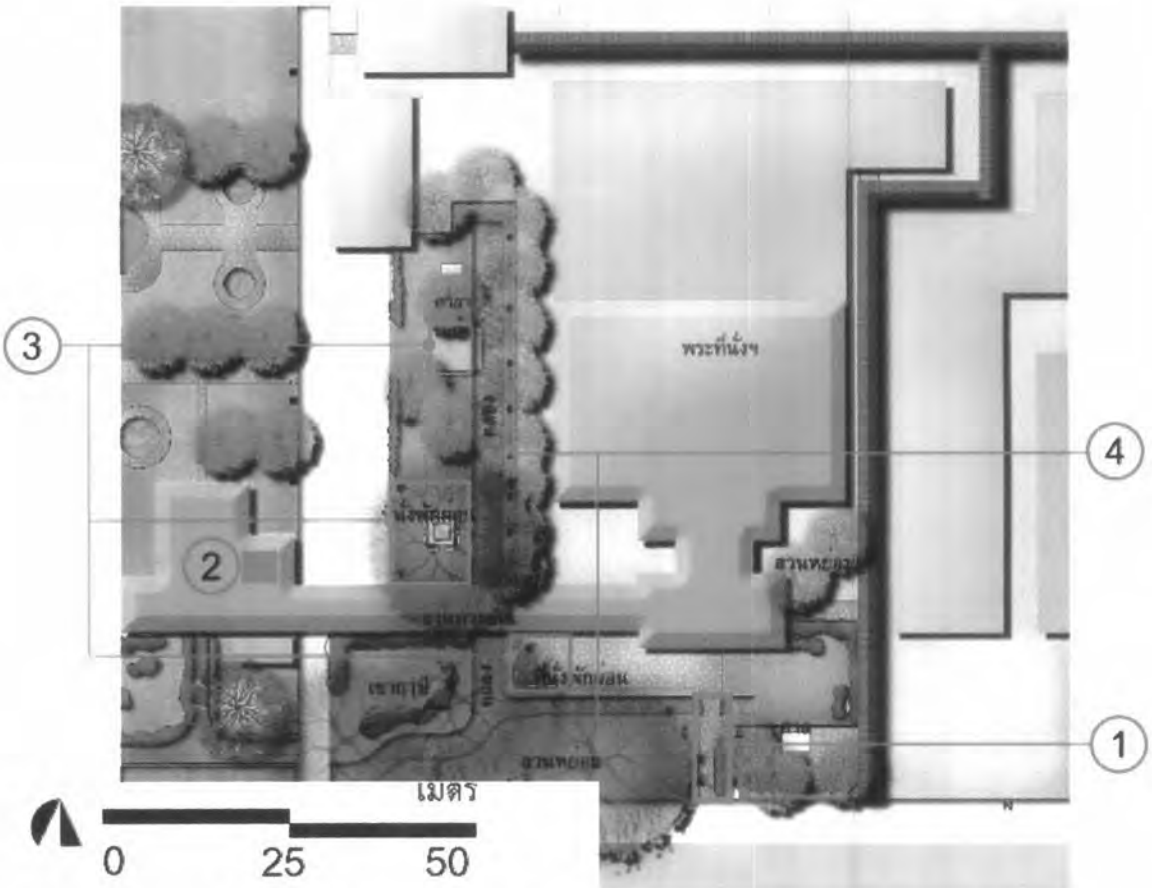

รูปที่ 7-7 ผังแสดงศักยภาพและปัญหาต่อการส่งเสริมสุขภาพในระดับผังบริเวณของพื้นที่รอบพระที่นั่งอุดมวนาภรณ์

1) บันไดทางเดินไปยังถนน ทำให้ผู้ป่วยกลุ่มนี้ไม่สามารถเดินไปได้
2) ห้องน้ำอยู่ภายในระเบียงทางเดินพระราชวังพญาไท ทำให้ผู้ใช้บางส่วนไม่ทราบที่ตั้ง
3) พื้นที่ที่แบ่งเป็นส่วนย่อยส่วนต่างๆ ที่มีการพรางมุมมอง หรือตั้งอยู่แยกจากทางสัญจร เอื้อต่อการพักผ่อนทั่วไปและกิจกรรมการพบปะพูดคุยกันภายในครอบครัวระหว่างผู้ป่วยและญาติ
4) พื้นที่มีศักยภาพด้านองค์ประกอบทางธรรมชาติที่หลากหลายทั้งคลอง สัตว์ต่างๆ ต้นไม้ใหญ่และความร่มรื่น แต่ขาดมุมมองสู่พื้นที่ธรรมชาติโดยรอบ

7.2.5 พื้นที่หน้าพระราชวังพญาไท

พื้นที่หน้าพระราชวังพญาไท พบว่ามีสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้น้อยที่สุดเพียง 9.4% มีกลุ่มผู้ใช้หลัก คือ บุคคลภายนอกและบุคลากร 31.7% และ 30.0% ตามลำดับ (ตารางที่ 6-1) กิจกรรมหลักที่พบ คือกิจกรรมการพักผ่อนทั่วไป (ตารางที่ 6-17) มีสัดส่วนถึง 59.2% ส่วนกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพที่ผู้ป่วยนิยมทำคือ กิจกรรมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ ซึ่งเกิดในช่วงเย็น

1) ศักยภาพและปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐาน

พบว่าพื้นที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้ทางเข้าหลักของโรงพยาบาลทั้ง 2 ทาง มีการเข้าถึงจากภายนอกที่สะดวก ทำให้มีสัดส่วนของจำนวนคนภายนอกมากกว่าผู้ใช้อื่น

ในด้านความปลอดภัยพบว่า พื้นที่มีถนนหลักตัดผ่าน ขนานไปกับพื้นที่ใช้งานรอบๆสนาม (รูปที่ 7-8 พื้นที่ 1) ส่งผลให้ผู้ใช้ได้รับการรบกวนจากทั้งเสียงและฝุ่นควัน ส่วนทางเท้าที่มีขนาดกว้างเพียง 1 เมตร บางแห่งมีความเสียหาย เป็นอุปสรรคในการเดินของผู้ใช้โดยเฉพาะผู้ป่วย

จากปัญหาต่างๆนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วย เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานในระดับมากถึงมากที่สุดเพียงกลุ่มเดียว แต่ผู้ใช้กลุ่มอื่นๆ กลับให้ความสำคัญในระดับน้อย เนื่องจากปัญหาหลักในพื้นที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานของผู้ป่วยทั้งด้านความปลอดภัยและการรบกวน

2) ศักยภาพและปัญหาด้านปัจจัยต่อการส่งเสริมสุขภาพ

ลักษณะเด่นในพื้นที่ที่เป็นสนามหญ้าโล่งกว้าง มีแนวต้นไม้โดยรอบ เป็นศักยภาพสำคัญในด้านการเป็นพื้นที่ชมทิวทัศน์ธรรมชาติต่างๆ ซึ่งพบกลุ่มคนภายนอกเข้าทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ และยังมีปัญหาฝุ่นควันจากถนนที่รบกวนผู้ใช้

นอกจากนี้ ลักษณะพื้นที่สนามหญ้าโล่งกว้าง (รูปที่ 7-8 พื้นที่ 2) ยังเป็นศักยภาพที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย การออกกำลังต่างๆ แต่เนื่องจากพื้นที่สนามหญ้า มีลักษณะเป็นทางการ (formal) และเป็นแนวแกนของพระราชวัง จึงพบกิจกรรมการออกกำลังกายในพื้นที่สนามหญ้า ในสัดส่วนน้อยเพียง 6% โดยจากผังกิจกรรมพบว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่เกิดบริเวณขอบสนามหญ้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการวิ่งเล่นของผู้ป่วยเด็ก

ปัจจัยการปฏิสัมพันธ์ มีการจัดเตรียมที่นั่งไว้บริเวณริมรั้วโรงพยาบาล แต่พื้นที่ดังกล่าวได้รับผลกระทบจากฝุ่นควันจากถนนใหญ่ (รูปที่ 7-8 พื้นที่ 3) ส่งผลให้พื้นที่ไม่ได้รับการใช้งาน แต่จากผังกิจกรรมพบว่ากิจกรรมปฏิสัมพันธ์ส่วนใหญ่ พบบริเวณสนามหญ้าโดยรอบพื้นที่ โดยเป็นกลุ่มของคนภายนอกเข้ามารวมกลุ่มพูดคุย

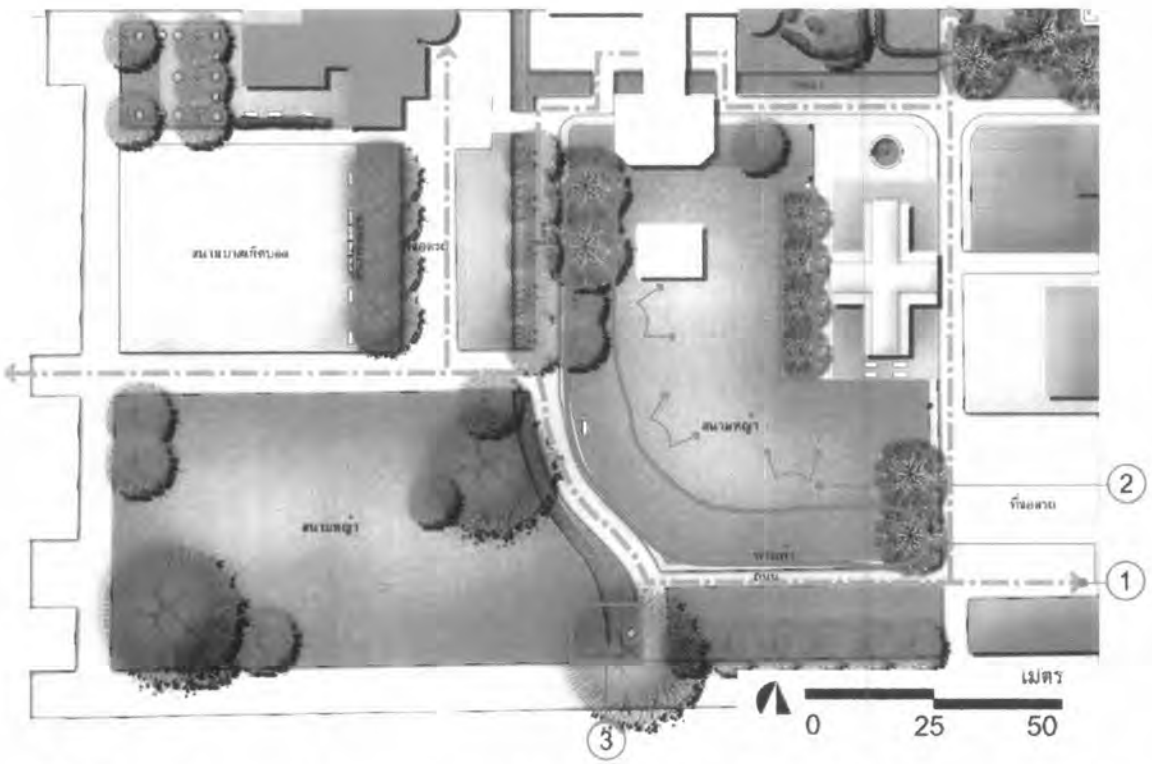

รูปที่ 7-8 ผังแสดงศักยภาพและปัญหาต่อการส่งเสริมสุขภาพในระดับผังบริเวณของพื้นที่หน้าพระราชวังพญาไท

1) พื้นที่มีถนนหลักตัดผ่านขนานไปกับพื้นที่ใช้งานรอบๆ ส่งผลต่อการใช้ความปลอดภัยต่อผู้ป่วย

2) พื้นที่สนามหญ้าโล่งกว้าง เป็นศักยภาพหลักของพื้นที่ ในการชมทิวทัศน์ ซึ่งช่วยสร้างความสงบและผ่อนคลายให้ผู้ป่วย

3) พื้นที่นั่งบริเวณริมรั้วได้รับผลกระทบจากฝุ่นควันจากถนนใหญ่ ส่งผลให้พื้นที่ไม่ได้รับการใช้งาน

7.3 สรุปศักยภาพและปัญหาต่อการส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

ระดับผังรวม

มีระยะการเข้าถึงในระยะเดินที่เหมาะสมของผู้ป่วยจากอาคารไปยังพื้นที่สีเขียวส่วนใหญ่ โดยมีชานทางเดินของพระราชวังพญาไทที่สามารถเชื่อมพื้นที่สีเขียวได้หลายแห่ง รวมถึงในกลุ่มพื้นที่สีเขียวยังมีสถานที่สำคัญต่างๆที่สามารถเชื่อมโยงสร้างความหน้าสนใจให้กับพื้นที่ อย่างไรก็ตามยังพบอุปสรรคในการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวจากจะเป็นจากรถยนต์ และเส้นทางการเข้าถึงของคนภายนอกซึ่งส่งผลถึงการรบกวนผู้ป่วย

ระดับผังพื้นที่

ลานไทร มีกลุ่มผู้ป่วยเป็นผู้ใช้หลักที่มีสัดส่วนมากที่สุด สัดส่วนกลุ่มผู้ใช้อื่นๆไม่ต่างมากนัก กิจกรรมที่สำคัญคือ การพักผ่อนทั่วไปและกิจกรรมบริเวณศาลท่านท้าวหิรัญพนาสูร ซึ่งพบผู้ใช้ทุกกลุ่มเข้ามาทำกิจกรรมดังกล่าวหมุนเวียนตลอดวัน ลักษณะทางกายภาพที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ คือ ร่มเงาและกลุ่มที่นั่งที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ แต่ยังพบปัญหาความหนาแน่นการรบกวนและการขาดห้องน้ำในพื้นที่

สวนโรมัน สัดส่วนผู้ใช้ค่อนข้างน้อย มีกลุ่มผู้ป่วยเป็นผู้ใช้หลัก ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่พบในช่วงเวลาบ่ายถึงเย็น เนื่องจากพื้นที่มีร่มเงาน้อย กิจกรรมที่พบค่อนข้างมีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ที่เอื้อต่อกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพครบทักด้าน รวมถึงมีพื้นผิวและทางลาดบริเวณทางเดินให้ความปลอดภัยแก่ผู้ป่วย แต่ยังพบว่ามีปัญหาความปลอดภัยในการเข้าถึงเนื่องจากมีถนนล้อมรอบพื้นที่ รวมถึงมีพื้นที่ริมคลองยังไม่ได้รับการใช้งานและขาดการเข้าถึงห้องน้ำที่สะดวก

สวนสุขภาพ ตั้งอยู่ห่างจากกลุ่มอาคารผู้ป่วยส่วนใหญ่มากที่สุด แต่ติดกับอาคารเวชศาสตร์ฟื้นฟู ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ป่วยที่ต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายด้วยการออกกำลัง แต่พบว่ามีบุคลากรและคนภายนอกเป็นผู้ใช้หลัก โดยเข้ามาทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การตีแบดมินตัน หรือการเต้นแอโรบิคเป็นต้น ในช่วงบ่ายถึงเย็นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในบางครั้งเครื่องออกกำลังกายถูกจับจองเป็นพื้นที่พูดคุยเกิดอาณาเขตครอบครองของบุคลากรหรือคนภายนอก นอกจากนี้ยังมีพื้นที่รอบเรือนเมขลาที่ที่มีศักยภาพด้านองค์ประกอบธรรมชาติทั้งต้นไม้ใหญ่และริมคลองที่ยังไม่ได้รับการใช้งาน

พื้นที่รอบพระที่นั่งอุดมวนาภรณ์ มีสัดส่วนผู้ใช้สูงเป็นลำดับที่สอง โดยพบผู้ป่วยและญาติเป็นผู้ใช้หลักมีการใช้งานหมุนเวียนตลอดทั้งวัน เนื่องจากพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้กับกลุ่มอาคารโรงพยาบาลมากที่สุด พบกิจกรรมการพักผ่อนทั่วไปและการปฏิสัมพันธ์เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับพื้นที่ซึ่งมีการแบ่งพื้นที่นั่งปิดล้อมเป็นส่วนต่างๆ มีความเป็นส่วนตัว ร่มเงาจากต้นไม้

ใหญ่ มีบรรยากาศริมคลองและบรรยากาศจากองค์ประกอบธรรมชาติ แต่ยังพบปัญหาความหนาแน่นในพื้นที่เนื่องจากพื้นที่มีขนาดเล็ก และปัญหาการขาดห้องน้ำ

พื้นที่หน้าพระราชวังพญาไท มีสัดส่วนผู้ใช้น้อยที่สุด มีคนภายนอกเป็นผู้ใช้หลัก โดยพบกิจกรรมการพักผ่อนทั่วไปและการชมทิวทัศน์เป็นหลัก ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสนามหญ้าโล่งกว้าง เอื้อต่อการชมทิวทัศน์หรือการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วย บริเวณริมรั้วโรงพยาบาลมีกลุ่มที่นั่ง ซึ่งได้รับการรบกวนจากรถยนต์ภายนอก โดยรอบพื้นที่มีถนนหลักล้อมรอบและทางเดินบางส่วนใช้ร่วมกับถนน ส่งผลถึงความปลอดภัยต่อผู้ใช้

จากการผลการศึกษา เห็นได้ว่าปัจจัยด้านธรรมชาติเป็นศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยที่เห็นได้ชัดเจนในทุกพื้นที่ เห็นได้จากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยร่มเงาจากไม้ใหญ่และสนามหญ้า และมีคลองตัดผ่าน รวมถึงบางพื้นที่ยังมีสัตว์ต่างๆ รวมถึงทิวทัศน์โล่งกว้างสู่ธรรมชาติที่สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล โดยปัจจัยดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ในทุกพื้นที่

ส่วนปัจจัยด้านการเคลื่อนไหวและการปฏิสัมพันธ์ นั้นมีศักยภาพและปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ โดยปัจจัยการเคลื่อนไหวร่างกายในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้านั้นมีศักยภาพที่สำคัญคือ การมีสนามหญ้าโล่งกว้างและลานกว้างต่างๆ รวมถึงเส้นทางเดินเล่นที่มีบรรยากาศที่หลากหลาย ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลดีต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกายของผู้ป่วย แต่อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาในการเชื่อมต่อและความปลอดภัยในเส้นทาง ส่วนในด้านการปฏิสัมพันธ์พบว่าพื้นที่สีเขียวหลักของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีความหลากหลายในด้านลภาพพื้นที่ต่างๆที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ ทั้งพื้นที่ปิดล้อมที่สงบ มีความเป็นส่วนตัวสำหรับการพบปะของผู้ป่วยและญาติ หรือพื้นที่รวมกลุ่มสังสรรค์ แต่ในบางพื้นที่ยังพบปัญหาความหนาแน่นในพื้นที่และผู้ป่วยได้รับการรบกวน

อย่างไรก็ตาม แม้พื้นที่สีเขียวต่างๆในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้านั้น มีองค์ประกอบที่มีศักยภาพสอดคล้องกับปัจจัยในการส่งเสริมสุขภาพด้านต่างๆ แต่จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ป่วยซึ่งเป็นผู้ใช้ที่ต้องได้รับโอกาสการใช้สภาพแวดล้อมของโรงพยาบาลเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจตามแนวคิดโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ มีสัดส่วนการใช้พื้นที่ที่น้อยกว่าหรือใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ใช้อื่นๆ ซึ่งพบว่ามีสาเหตุสำคัญมาจากปัจจัยพื้นฐานที่เป็นปัญหาสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วย โดยปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลถึงปัญหาอื่นๆ คือ ปัจจัยอุปสรรคและความปลอดภัยในการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวหลักของผู้ป่วย รวมถึงการเข้าถึงของบุคคลภายนอกที่เกิดจากที่ตั้งพื้นที่สีเขียวหลักที่ใกล้กับทางเข้าโรงพยาบาลและการขาดการจำกัด

การเข้าถึง การเข้าถึงของบุคคลภายนอกยังส่งผลถึงปัญหาความหนาแน่นและการรบกวนในพื้นที่ต่างๆ นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกประการ คือ การขาดสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะห้องน้ำ ซึ่งมีจำนวนน้อยและที่ตั้งที่เข้าถึงยาก ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับความเห็นในภาพรวมของผู้ป่วย รวมถึงผู้ใช้อื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับปัญหานี้สูงที่สุด

จากปัญหาและศักยภาพที่กล่าวมานั้น เห็นได้ว่า ในการเสนอแนะการพัฒนาพื้นที่สีเขียวหลักของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าให้สามารถส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยได้อย่างแท้จริง ต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาในด้านปัจจัยพื้นฐานเป็นประการแรก ทั้งการเข้าถึงของผู้ป่วย การควบคุมการเข้าถึงของคนภายนอก สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ส่วนปัจจัยต่างๆที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพนั้น เห็นได้ว่า โดยส่วนใหญ่แล้วพื้นที่มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.4 สรุปปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวหลักในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

จากศักยภาพและปัญหาทั้งในระดับผังรวมและผังพื้นที่ สามารถสรุปปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวหลักในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

7.4.1 ระดับผังรวม

1) **ความประสงค์ในการใช้พื้นที่** เป็นปัจจัยที่แสดงถึงความต้องการในการออกมาใช้พื้นที่ของผู้ใช้ เห็นได้จากการที่มีผู้ใช้พื้นที่สีเขียวต่างๆหมุนเวียนตลอดทั้งวันในเกือบทุกพื้นที่ รวมถึงสัดส่วนผู้ใช้และระดับความต้องการต่อองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพประเภทต่างๆ

2) **การมีพื้นที่สีเขียวกว้างภายนอกอาคาร** เป็นปัจจัยที่ตอบสนองความประสงค์ในการใช้พื้นที่ของผู้ใช้ ให้มีพื้นที่โล่งและมีโอกาสในการเลือกทำกิจกรรมต่างๆในพื้นที่สีเขียวของโรงพยาบาล เห็นได้จากการมีกลุ่มพื้นที่สีเขียวต่างๆเชื่อมต่อกันรวมเป็นพื้นที่สีเขียวหลักขนาดใหญ่อยู่บริเวณกลางกลุ่มอาคารโรงพยาบาล

3) **ระยะในการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวหลัก** เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เนื่องจากการมีกลุ่มพื้นที่สีเขียวหลักแยกจากกลุ่มอาคารผู้ป่วยและบางส่วนมีระยะการเข้าถึงที่เกินมาตรฐานการเดินของผู้ป่วย 200 เมตร โดยเฉพาะอาคารของผู้ป่วยสูตินรีและผู้ป่วยเด็ก ที่อยู่ไกลจากพื้นที่สีเขียวหลักมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนผู้ใช้ทั้งสองกลุ่มที่มีจำนวนน้อยมากและสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่พบปัญหาด้านระยะทางในการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวหลักจากอาคารของผู้ป่วยในระดับมาก

4) **ความปลอดภัยในการเข้าถึง** เป็นการบรรเทาอุปสรรคต่างๆ ที่ส่งผลถึงอันตรายต่อการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวหลักของผู้ป่วย โดยการสร้างความปลอดภัยในเส้นทางการเข้าถึงผู้ป่วยที่ต้องใช้ถนนเป็นเส้นทางเดิน หรือมีจุดตัดระหว่างถนนและทางเดินเท้า รวมถึงขนาดทางและอุปสรรคในทางเดิน

5) **การจำกัดการเข้าถึงของบุคคลภายนอก** จากผลการศึกษาในหลายพื้นที่เห็นได้ว่าบุคคลภายนอกเป็นกลุ่มผู้ใช้ที่มีสัดส่วนในการใช้พื้นที่สีเขียวหลักใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ใช้อื่นๆ

ซึ่งส่งผลให้พื้นที่สำหรับผู้ป่วยหรือญาติ เกิดความหนาแน่น รวมถึงเกิดกิจกรรมที่รบกวนการใช้งานของผู้ป่วย

7.4.2 **ระดับผังพื้นที่**

ปัจจัยพื้นฐาน

1) **ความปลอดภัยภายในการใช้พื้นที่** เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสะดวกปลอดภัยต่อการใช้พื้นที่ของผู้ป่วยในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โดยจากผลการศึกษาพบว่ามีประเด็นสำคัญที่ควรคำนึงถึง 2 ประเด็นคือ

- การมีถนนตัดผ่านพื้นที่รวมถึงการใช้ถนนเป็นทางเดินหลัก ส่งผลถึงอุบัติเหตุที่อาจเกิดจากรถยนต์ หรือพื้นที่ทำกิจกรรมที่ตั้งอยู่ติดกับถนน ส่งผลถึงฝุ่นควัน หรือเสียงรบกวนจากรถยนต์
- ความชำรุดของพื้นที่กิจกรรม ส่งผลถึงความสะดวกปลอดภัยของผู้ป่วยที่ใช้อุปกรณ์ช่วยเดินหรือรถเข็นต่างๆ

2) **สิ่งอำนวยความสะดวก** จากการศึกษาพบว่าห้องน้ำเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญที่สุด เห็นได้จากความต้องการและปัญหาของผู้ใช้ต่อการขาดแคลนห้องน้ำซึ่งพบในทุกพื้นที่ เมื่อพิจารณาจากผังกายภาพแล้วเห็นได้ว่า พื้นที่โดยรวมยังขาดแคลนห้องน้ำในพื้นที่สีเขียวหลัก รวมถึงระยะและการหาทิศทางไปยังห้องน้ำที่อยู่ในอาคารต่างๆยังเป็นประเด็นที่สำคัญต่อการใช้งานพื้นที่เปิดโล่งของผู้ป่วย

3) **การพัฒนาพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้รับการใช้งาน** ในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ายังมีพื้นที่ที่ไม่ได้รับการใช้งานอยู่ในบางบริเวณ ซึ่งพื้นที่เหล่านั้นมีศักยภาพในพัฒนาให้สามารถเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพได้

ปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ

1) **ปัจจัยที่เอื้อต่อการเคลื่อนไหวร่างกาย** จากการศึกษาพบว่าภายในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีศักยภาพด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย คือ การมีสนามหญ้ากว้างตั้งอยู่ในพื้นที่สงบ เช่น เอื้อต่อกิจกรรมการเดินเล่น หรือกายภาพบำบัด โดยเฉพาะผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์และเวชศาสตร์ฟื้นฟู ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถช่วยฟื้นฟูสภาพร่างกายของผู้ป่วยได้ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า พื้นที่สนามหญ้าหรือทางเดินส่วนใหญ่มีที่ตั้งและบริบทโดยรอบเป็นพื้นที่สำคัญและมีลักษณะเป็นทางการ เช่น สนามหญ้าบริเวณสวนโรมัน หรือสนามหญ้าหน้า

พระราชวังพญาไท จึงทำให้ลักษณะการใช้งานสนามหญ้าเป็นกิจกรรมด้านการพักผ่อนทั่วไป หรือชมทิวทัศน์ มากกว่าการเคลื่อนไหวร่างกาย ดังนั้นจึงควรพิจารณาการใช้ศักยภาพสนามหญ้าหรือลานในส่วนอื่นๆ ให้สามารถเอื้อต่อการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ป่วย ส่วนพื้นที่เครื่องออกกำลังกายที่จัดเตรียมไว้ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ห่างจากกลุ่มอาคารของผู้ป่วย

2) **ปัจจัยด้านการปฏิสัมพันธ์** พบว่าพื้นที่มีลักษณะกายภาพที่หลากหลายต่อกิจกรรมการปฏิสัมพันธ์ทั้งแบบปิดล้อมมีความเป็นส่วนตัวภายในครอบครัว เช่น มุมที่นั่งใต้ร่มไม้ หรือเป็นพื้นที่ที่สามารถรวมกลุ่มขนาดใหญ่ได้ เช่น บริเวณขั้นบันไดหน้าศาลาโรมัน บริเวณสนามหญ้าต่างๆ เหล่านี้สามารถช่วยให้ผู้ป่วยรู้สึกอบอุ่นและผ่อนคลายความเครียด

3) **ปัจจัยด้านองค์ประกอบธรรมชาติ** เป็นปัจจัยที่เป็นศักยภาพที่สำคัญของพื้นที่สีเขียวหลักในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เนื่องจากพบว่าพื้นที่พักผ่อนโดยส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยต้นไม้ใหญ่ เป็นประโยชน์ต่อการให้ร่มเงา พื้นที่พักผ่อนที่มีมุมมองสู่แนวต้นไม้ใหญ่และสู่สนามหญ้าโล่งกว้าง นอกจากนี้พื้นที่หลายแห่งมีคลองตัดผ่าน รวมถึงการมีสัตว์ประเภทต่างๆ ซึ่งช่วยสร้างความมีชีวิตชีวาแก่ผู้ป่วย อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมด้านธรรมชาติส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นมีเพียงการชมทิวทัศน์ธรรมชาติ ส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติอื่นๆที่ผู้ใช้ต้องการ เช่น การให้อาหารนก กิจกรรมริมน้ำ หรือกิจกรรมการดูแลต้นไม้ พบน้อยมาก เนื่องจากยังขาดองค์ประกอบที่สนับสนุนต่อการทำกิจกรรม เช่น การเปิดพื้นที่ริมคลองที่มีน้อย หรือพื้นที่สวนสมุนไพรที่มีขนาดเล็ก ขาดอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม

4) **ปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรม** จากการศึกษาผังกายภาพและผังกิจกรรม เห็นได้ว่าในกลุ่มพื้นที่สีเขียวของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า มีลักษณะกายภาพและบริบทที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพในด้านต่างๆ แตกต่างกันออกไป ทั้งพื้นที่ที่เอื้อต่อกิจกรรมที่หลากหลายหรือพื้นที่ที่มีกิจกรรมประเภทเดียวกัน ซึ่งพื้นที่ที่มีผู้ป่วยเป็นผู้ใช้หลักควรคำนึงถึงปัจจัยนี้เพื่อให้ผู้ป่วยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย จำเจ และรู้สึกมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมต่างๆ เช่น สวนโรมัน

รูปที่ 7-9 แผนภูมิสรุปปัจจัยระดับผังแม่บทที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่สีเขียวในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

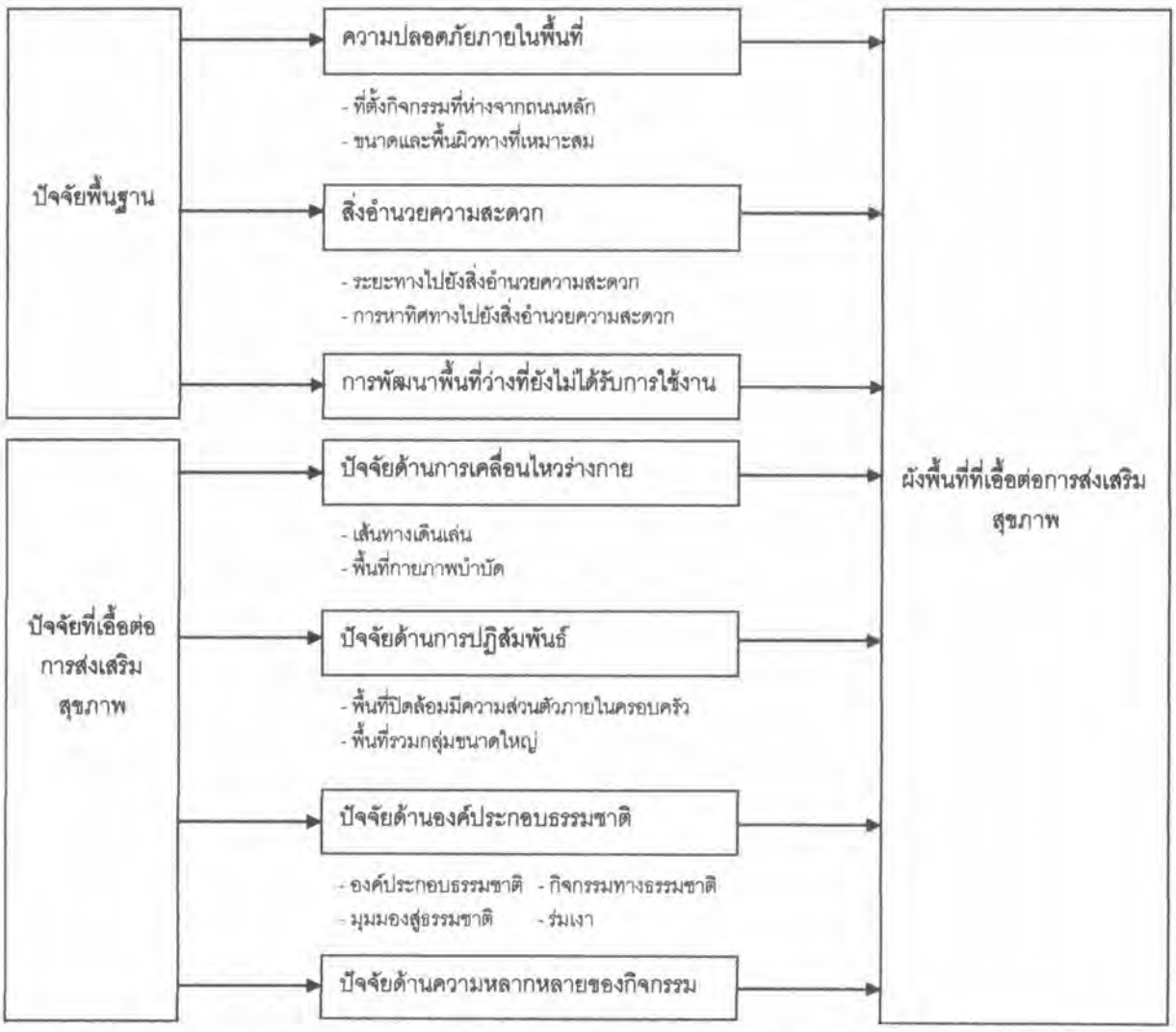

รูปที่ 7-10 แผนภูมิสรุปปัจจัยระดับผังบริเวณที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่สีเขียวในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

7.5 เปรียบเทียบปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพระหว่างพื้นที่สีเขียวในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และกรณีศึกษาโรงพยาบาลในต่างประเทศ

จากการศึกษาพื้นที่สีเขียวหลักของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าและกรณีศึกษาโรงพยาบาลในต่างประเทศ ทำให้พบข้อแตกต่างของพื้นที่สีเขียวหลักในโรงพยาบาลทั้งสองดังนี้

7.5.1 ข้อแตกต่างด้านการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย

จากการศึกษากรณีศึกษาโรงพยาบาลในต่างประเทศ พบว่า โรงพยาบาลส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นอาคารซ้อนในแนวตั้ง มีพื้นที่บนพื้นดินน้อย พื้นที่สีเขียวมักตั้งอยู่ตามส่วนต่างๆภายในอาคาร เช่น เป็นคอร์ทกลางที่มีห้องพักหรือมีทางเดินล้อมรอบหรือเป็นสวนหลังคา ใช้ทางเดินในอาคารสำหรับการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวจากห้องพักผู้ป่วย ซึ่งในภาพรวมสามารถแบ่งพื้นที่สีเขียวในโรงพยาบาลจากกรณีศึกษาโรงพยาบาลในต่างประเทศได้เป็น 3 ส่วน คือ

1) พื้นที่สีเขียวสาธารณะทั่วไปที่สามารถให้ทุกคนสามารถเข้ามาใช้ได้ มีในโรงพยาบาลที่มีพื้นที่สีเขียวรอบอาคารโรงพยาบาล

2) พื้นที่สีเขียวที่จัดให้เฉพาะผู้ใช้หลัก เช่น ผู้ป่วย หรือญาติที่มาเยี่ยม หรือบุคลากร อาจอยู่บริเวณพื้นที่สีเขียวรอบโรงพยาบาลและหรือในอาคารโรงพยาบาล

3) พื้นที่พักผ่อนสำหรับบุคลากรโดยเฉพาะแยกจากผู้ป่วย

พื้นที่ในข้อที่ 2 และ3 เป็นส่วนที่จำกัดการเข้าถึง โดยในส่วนพื้นที่สำหรับผู้ใช้หลักมีการจำกัดการเข้าถึงด้วยการแยกพื้นที่โดยใช้ที่ตั้งเช่น เป็นลาน คอร์ทในอาคาร เป็นสวนหลังคา หรืออาจใช้ระยะทางจากทางเข้าหลักของโรงพยาบาลที่ไกลขึ้น หรือใช้การบังมุมมองจากทางหลัก และมีการเชื่อมโยงกับโรงอาหารหรือพื้นที่อื่นๆที่จัดไว้สำหรับการรับประทานอาหาร และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ร้านค้า ที่เข้าถึงสะดวก ปลอดภัย เพื่อรองรับการงานของผู้ใช้หลัก (Marcus and Francis, 1998)

ส่วนโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้านั้น มีพื้นที่สีเขียวหลักขนาดใหญ่ที่ตั้งแยกจากกลุ่มอาคารโรงพยาบาล ซึ่งต่างกับกรณีศึกษาในต่างประเทศที่พื้นที่สีเขียวหลักสำหรับผู้ป่วยแทรกอยู่ในอาคาร การเข้าถึงพื้นที่สีเขียวหลักในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้านั้น ใช้ถนนเชื่อมพื้นที่สีเขียวหลักและอาคารเข้าด้วยกัน จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้ระยะทางในการถึงพื้นที่สีเขียวหลักของผู้ป่วยมีระยะทางไกลกว่าพื้นที่สีเขียวที่ตั้งแทรกอยู่ในอาคาร เกิดการตัดกันระหว่างทางเดิน

เท้าและถนน ส่งผลถึงปัญหาด้านความปลอดภัยและอุปสรรคในการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวหลักและการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก

นอกจากนี้ พื้นที่ลักษณะเปิดที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายจากภายนอก ของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ยังส่งผลให้คนภายนอกสามารถเข้ามาปะปนร่วมใช้พื้นที่กับผู้ป่วยได้อย่างอิสระ เกิดการรบกวนผู้ป่วย ความแออัด หรือเกิดการแย่งใช้พื้นที่ ซึ่งต่างจากกรณีศึกษาโรงพยาบาลต่างประเทศ ที่มีลักษะพื้นที่สีเขียวเป็นคอร์ทหรือสวนหลังคาที่อยู่ภายในอาคาร ทำให้ผู้ป่วยสามารถใช้งานพื้นที่ได้เต็มที่ และสามารถจำกัดการเข้าถึงของคนภายนอกได้ง่าย

ส่วนที่ตั้งของสนามหญ้าหรือลานกว้างส่วนใหญ่ มักตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ที่ค่อนข้างสาธารณะ ไกลอยู่ในพื้นที่สำหรับผู้ป่วยโดยเฉพาะ และบางแห่งตั้งอยู่บริเวณแกนกลางของพื้นที่สำคัญ เช่น สนามหญ้าหน้าพระราชวัง หรือสนามหน้าศาล ทำให้ผู้ป่วยมีโอกาสเข้าไปใช้น้อยลง

7.5.2 สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ความแตกต่างด้านองค์ประกอบที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ของกรณีศึกษาโรงพยาบาลในต่างประเทศ และโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยมีลักษณะของที่นั่งทั่วไป ทั้งแบบชุดโต๊ะเก้าอี้ หรือม้านั่งยาวที่จัดวางหันหน้าเข้าหากัน แต่สำหรับในโรงพยาบาลต่างประเทศมีลักษณะที่นั่งที่ออกแบบสำหรับการรวมกลุ่ม หรือวงสนทนาโดยเฉพาะ เช่น ที่นั่งที่มีลักษณะเป็นครึ่งวงกลมล้อมพื้นที่โล่งตรงกลางไว้ สำหรับรวมกลุ่ม 5-6 คน

แต่อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่สีเขียวของโรงพยาบาลต่างประเทศบางแห่ง มีการแยกพื้นที่พักผ่อนโดยเฉพาะสำหรับบุคลากรอย่างชัดเจน มีการแยกพื้นที่หรือพรางมุมมองระหว่างพื้นที่พักผ่อนเพื่อป้องกันการรบกวนและสร้างความเป็นส่วนตัวให้กับบุคลากรที่เครียดจากการทำงาน และใช้เสียงจากน้ำตกลดการรบกวนในพื้นที่พักผ่อน ส่วนโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าไม่มีการแยกพื้นที่ดังกล่าว พื้นที่รวมกลุ่มระหว่างผู้ป่วย ญาติ บุคลากร อยู่ในบริเวณเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาการรบกวนกัน ซึ่งเห็นได้ว่าปัญหานี้มีที่มาจากเงื่อนไขด้านการเข้าถึงและการขาดจุดควบคุม

7.5.3 ความแตกต่างด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายและการออกกำลังกาย

จากการศึกษากรณีศึกษาโรงพยาบาล Kensai Rosai ในประเทศญี่ปุ่น พบว่ามีการออกแบบพื้นที่สำหรับกายภาพบำบัดผู้ป่วยโดยผสมผสานกับสภาพธรรมชาติในบริเวณพื้นที่สีเขียวของโรงพยาบาล เช่น สะพานข้ามลำธารขนาดเล็กที่มีขั้นบันไดและราวจับ หรือเนินหญ้าที่ออกแบบให้มีทางลาดที่ไม่ชันมาก เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถใช้สำหรับการฝึกเดิน และฝึกใช้รถเข็น

รถเข็นได้ หรือในโรงพยาบาล Alta Bates Hospital, Berkley, California บริเวณสวนหลังคาที่เปิดโล่งสำหรับผู้ป่วย มีการเปิดสนามหญ้าโล่งให้ผู้ป่วยได้ออกมาใช้งาน บริเวณโดยรอบของสนามหญ้า มีที่นั่งพักสำหรับญาติหรือผู้ดูแล เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย แต่ในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้านั้น มีอุปกรณ์การออกกำลังกายสำหรับบุคคลทั่วไป ที่ไม่ได้ออกแบบเฉพาะเพื่อให้ผู้ป่วยที่มีความผิดปกติทางร่างกายใช้งาน รวมถึงพื้นผิวทางเดินบางแห่ง มีการแบ่งระดับพื้นที่หลายขั้น และมีความชำรุดเสียหาย ส่งผลถึงความปลอดภัยของผู้ป่วย

7.5.4 ความแตกต่างด้านองค์ประกอบธรรมชาติในพื้นที่

จากกรณีศึกษาโรงพยาบาลในต่างประเทศที่มีพื้นที่สีเขียวที่เป็นสวนหลังคาหรือคอร์ทเปิดในอาคาร พบว่าองค์ประกอบธรรมชาติในพื้นที่สีเขียวส่วนใหญ่เป็นไม้พุ่ม ไม้ดอกไม้ประดับ จากข้อจำกัดของพื้นที่ในอาคาร ทำให้ไม่สามารถมีกลุ่มต้นใหญ่ต้นไม้ใหญ่หรือสนามหญ้ากว้าง หรือไม่สามารถมีสัตว์เข้ามาอยู่อาศัยได้ แต่พื้นที่สีเขียวหลักของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ส่วนใหญ่เป็นสนามหญ้า กลุ่มต้นไม้ สระน้ำ คลอง รวมทั้งมีสัตว์ชนิดต่างๆ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วย ในหลายๆด้าน เช่น สร้างความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย ความมั่นคง การมีชีวิตอยู่

ส่วนความแตกต่างของการการรับแสงแดดและร่มเงาธรรมชาติในพื้นที่ พบว่ากรณีศึกษาโรงพยาบาลต่างประเทศนั้น มีลักษณะพื้นที่ที่เอื้อต่อการรับแสงแดดมากกว่า เช่น มีการวางตำแหน่งองค์ประกอบสำหรับพื้นที่พักผ่อนหรือกิจกรรมอยู่ในบริเวณลานโล่งแจ้ง หรือใช้ระแนงไม้ที่มีแสงแดดส่องผ่านได้ ต่างจากโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ซึ่งพื้นที่ที่มีการจัดวางที่นั่งหรือพื้นที่กิจกรรมจะอยู่ในพื้นที่ที่มีร่มเงาจากกลุ่มต้นไม้ นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างด้านสภาพอากาศของภูมิภาคฝั่งตะวันตกและตะวันออก ส่งผลให้ลักษณะพื้นที่พักผ่อนในที่เปิดโล่งของกรณีโรงพยาบาลฝั่งตะวันตกส่วนใหญ่ มีลักษณะเปิดโล่งเพื่อรับแดด แต่พื้นที่พักผ่อนของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใต้ร่มไม้ หรือชายคาที่ร่มรื่น

กรณีศึกษาโรงพยาบาล Kensai Rosai เป็นกรณีศึกษาที่แสดงถึงศักยภาพด้านการใช้สภาพธรรมชาติในพื้นที่สีเขียวหลักขนาดใหญ่ของโรงพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยและบรรเทาผลกระทบจากเขตอุตสาหกรรมโดยรอบ สภาพธรรมชาติในแต่ละพื้นที่มีการออกแบบให้สามารถส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วย เช่น บริเวณ "สวนสี่ฤดู" (Garden of Four Seasons) ที่ใช้ระแนงไม้เลื้อยและบนกระบะดอกไม้ 4 แห่ง ที่ใช้ชนิดของไม้เลื้อย 4 ชนิด ต่างกันตามการดอกในแต่ละฤดู เพื่อแสดงภาพลักษณ์ของฤดูกาลทั้ง 4 สร้างความรู้สึกเบิกบานแก่ผู้ป่วย สร้างความสวยงามและความน่าสนใจให้แก่โรงพยาบาล นอกจากองค์ประกอบที่เป็นพืชพรรณแล้ว ยัง

มีการใช้น้ำและเสียงของน้ำ โดยในพื้นที่พักผ่อนสำหรับผู้ป่วยมีการใช้กำแพงน้ำตกสำหรับป้องกันเสียงรบกวนจากภายนอกเข้ามารบกวนผู้ใช้

เห็นได้ว่า โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีศักยภาพทางธรรมชาติไม่แตกต่างจากกรณีศึกษาโรงพยาบาลในต่างประเทศ แต่ยังขาดการออกแบบพื้นที่และการสร้างแนวคิด (concept) ที่น่าสนใจให้องค์ประกอบธรรมชาตินั้นๆ เพื่อช่วยในการส่งเสริมสุขภาพและดึงดูดผู้ป่วยให้ใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น